

Ikimokyklinio amžiaus (trejų metų ir keturių mėnesių amžiaus) vaikų skiepijimas

Įžanga

Šiame lankstinuke pateikti faktai apie pakartotinius difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomiélito skiepus ir antrą MMR skiepų dozę, kuriuos vaikai turi gauti prieš pradėdami lankyti mokyklą. Jei norite apsvarstyti šią informaciją, prašome susisiekti su savo šeimos gydytoju, patronažine sesele ar slauge praktikante. Taip pat informacijos galite rasti svetainėse www.publichealth.hscni.net arba www.nhs.uk/planners/vaccinations.

Vakcina nuo difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomiélito

Ši vakcina apsaugo nuo difterijos, stabligės, kokliušo (kokliušinio kosulio) ir poliomiélito. Poliomiélito sudėtinė dalis dabar suleidžiama kartu su kitais skiepais, o ne duodama praryti.

Jūsų vaikui ši pakartotinė dozė turi būti suleista, kai vaikas yra trejų metų ir keturių mėnesių amžiaus (prieš pradėdant lankyti mokyklą).

Kai vaikas bus 14–18 metų amžiaus, jis bus vėl pakartotinai paskiepytas nuo difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomiélito.

Kaip žinoti, kad ši vakcina yra saugi ir veiksminga?

Prieš pradėdant leisti vakciną, su ja atliekami įvairūs bandymai, kuriais patikrinamas jos saugumas ir veiksmingumas. Šie tyrimai atliekami net ir pradėjus naudoti vakciną. Naudojamos tik visus saugumo bandymus praėjusios vakcinos. Visi vaistai gali sukelti nepageidaujamų reakcijų, tačiau vakcinos yra vienos saugiausių. Visame pasaulyje atlikti tyrimai rodo, kad skiepijimas yra saugiausias būdas saugoti jūsų vaiko sveikatą. Daugiau apie šalutinį poveikį skaitykite „Šalutinės vakcinos reakcijos“ tolesniame skyriuje.

Girdėjau, kad skiepuose yra tiomersalio

Tiomersalis (gyvsidabris) nebenaudojamas skiepuose, atliekamuose pagal vaikų skiepijimo programą. Daugiau nei 60 metų į skiepus būdavo dedama labai maža

gyvsidabrio dalis, siekiant išsaugoti skiepų savybes. per visą tą laiką nebuvo jokių įrodymų apie jo žalingumą. Tačiau dabar visame pasaulyje siekiama sumažinti sąlytį su gyvsidabriu iš išvengiamų šaltinių, todėl skiepuose jis nebenaudojamas.

Nuo kokių ligų ši vakcina apsaugo?

Difterija

Difterija yra rimta liga, galinti greitai sukelti kvėpavimo sutrikimus. Ji gali pažeisti širdį ir nervų sistemą ir, rimtais atvejais, būti mirtina. Prieš pradėjus skiepyti nuo difterijos, Šiaurės Airijoje kasmet pasitaikydavo iki 1500 susirgimo difterija atvejų.

Stabligė

Stabligė yra skausminga liga, kuri neigiamai paveikia raumenis ir gali sukelti kvėpavimo problemų. Ji paveikia nervų sistemą ir gali sukelti mirtį. Stablige susergama, kai į organizmą per atviras žaizdas ar nudegimus patenka dirvožemyje ir mėšle esančių bakterijų. Liga nuo kito žmogaus neįmanoma užsikrėsti, tačiau jos bakterijų visada yra dirvožemyje, net ir šioje šalyje.

Kokliušas

Kokliušas yra liga, galinti sukelti ilgus kosulio ir dusulio priepuolius, todėl tampa sunku kvėpuoti. Liga gali tęstis iki 10 savaičių. Mažiems vaikams ši liga gali pasireikšti labai sunkia forma ir net gali būti mirtina kūdikiams iki vienerių metų amžiaus. Prieš pradėjus skiepyti nuo kokliušo, Šiaurės Airijoje kasmet pasitaikydavo iki 3 500 susirgimo kokliūšu atvejų.

Poliomielitas

Poliomielitas yra nervinę sistemą puolantis virusas, galintis negrįžtamai paralyžiuoti raumenis. Poliomielitui paveikus krūtinės raumenis arba smegenis, galima mirti. Prieš pradėjus skiepyti nuo poliomielito, Šiaurės Airijoje kasmet pasitaikydavo iki 1 500 susirgimo poliomielitu atvejų.

Vakcinos šalutinis poveikis

Daugeliui vaikų nepasireišk joks šalutinis poveikis, tačiau kiekvienas vaikas yra skirtingas. Jūsų vaikui gali pasireikšti kai kurie iš šių šalutinių poveikių, paprastai lengva forma:

- dirglumas iki 48 valandų po injekcijos;
- lengvas karščiavimas (žr. 14 puslapį);
- nedidelis gumbelis injekcijos vietoje; jis gali išlikti kelias savaites ir vėliau lėtai išnyks.

Jeigu manote, kad jūsų vaikui pasireiškė kokia nors kitokia reakcija į vakciną nuo difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomielito ir jums ji kelia nerimą, pasikalbėkite su savo gydytoju, slaugė praktikanke arba lankančiuoju mediku.

Tėvai ir globėjai apie įtariamus skiepų ar vaistų šalutinius poveikius taip pat gali pranešti, naudodamiesi „Yellow Card Scheme“ (Geltonosios kortelės sistema). Tai galima padaryti apsilankius tinklalapyje www.yellowcard.gov.uk arba paskambinus „Yellow Card“ nemokamu pagalbos telefonu 0808 100 3352 (nuo pirmadienio iki penktadienio 9.00–17.00 val.).

Labai retai skiepai gali sukelti alerginę reakciją, pavyzdžiui, bėrimą ar niežulį, pasireiškiantį atskirose kūno dalyse ar visame kūne. Dar rečiau pasitaiko rimta alergija į skiepijamą, sukelianti kvėpavimo sunkumų ir net apalpinimą. Tai vadinama anafilaksiniu šoku.

Naujausi tyrimai parodė, kad anafilaksinis šokas pasitaiko tik kartą iš maždaug pusės milijono skiepijimo atvejų. Nors alerginės reakcijos gali kelti nerimą, jas galima greitai ir visiškai išgydyti.

Labai retai, praėjus dienai ar dviem po šių skiepų vaikams gali pasireikšti priepuoliai. Tai paprastai siejama su aukšta temperatūra (žr. „**Kas nutiks, jei po skiepijimo mano vaikui pakils aukšta temperatūra?**“ tolesniame skyriuje); Jei jūsų vaikui prasidėjo priepuolis, nedelsdami skambinkite šeimos gydytojui. Dažniausiai vaikams priepuoliai praeina greitai ir visiškai.

Priepuolis gali prasidėti bet kada, todėl po skiepijimo užėjęs priepuolis nebūtinai yra susijęs su skiepais. Jūsų gydytojas nuspręs, ar jūsų vaikui galima leisti kitas vakcinos dozes.

MMR vakcina

MMR vakcina apsaugo jūsų vaiką nuo tymų (angl. „measles“, M), kiaulytės (angl. „mumps“, M) ir raudonukės (angl. „rubella“, R).

Antroji MMR dozė turi būti suleista tada, kai jūsų vaikui sukanka treji metai ir keturi mėnesiai (prieš pradėdant lankyti mokyklą).

Jei jūsų vaikui nebuvo suleista pirmoji dozė, jam reikia suleisti abi dozes mėnesio skirtumu.

Nuo tada, kai buvo pradėta skiepyti MMR 1988 m., šiomis ligomis sergančių vaikų skaičius sumažėjo kaip niekada anksčiau.

Tymai, kiaulytė ir raudonukė gali sukelti rimtų komplikacijų.

- Tymai gali sukelti ausų infekcijas, kvėpavimo problemų ir meningitą ar encefalitą (smegenų uždegimą). 1 susirgimo atvejis iš 2 500–5 000 būna mirtinas.
- Kiaulytė gali sukelti kurtumą, kuris dažnai iš dalies arba visiškai išnyksta, o vyresniems berniukams ir vyrams gali patinti arba skaudėti sėklides. Kiaulytė buvo dažniausia vaikų virusinio meningito priežastis.
- Raudonukė taip pat gali sukelti smegenų uždegimą ir sutrikdyti kraujo krešėjimą. Nėščioms moterims liga gali sukelti persileidimą ar vaisiaus sunkių sveikatos sutrikimų, pavyzdžiui, aklumą, kurtumą, širdies problemas ar smegenų pažeidimus.

Svarbu atsiminti, kad nepaskiepijus MMR vakcina, beveik kiekvienas vaikas susirgs visomis trimomis ligomis.

Ar MMR turi šalutinį poveikį?

Skiepai, kaip ir visi vaistai, gali sukelti šalutinių reakcijų. Dauguma jų yra nežymūs ir greitai praeina, pavyzdžiui, paraudimas ir patinimas injekcijos vietoje.

Vienoje MMR injekcijoje yra trys atskiros vakcinės. Vakcinės veikia skirtingu laiku. Praėjus savaitei ar 10 dienų po MMR skiepų, kai kurie vaikai pradeda karščiuoti, juos išberia, panašiai kaip sergant tymais, ir jie nenori valgyti, nes pradeda veikti vakcina nuo tymų. Labai retai jūsų vaiką gali išberti mažomis, į mėlynės panašiomis dėmėmis, nes po dviejų savaičių po MMR skiepų pradeda veikti vakcina nuo raudonukės. Ši reakcija paprastai išnyksta savaime, tačiau jei bėrimas yra panašus į pavaizduotą paveikslė, parodykite jį gydytojui. Praėjus maždaug trimis savaitėmis po skiepavimo, vaikams retkarčiais gali pasireikšti lengva kiaulytės forma, nes pradeda veikti vakcina nuo šios ligos.

Retkarčiais vaikai blogai reaguoja į MMR skiepus. Maždaug vieną iš 1 000 ištinka priepuolis, kurį sukelia aukšta temperatūra, nes veikia vakcina nuo tymų. (Žr. „**Kaip sumažinti karščiavimą**“ tolesniame skyriuje.) Nėra jokių įrodymų, kad tai sukelia ilgalaikių problemų. Tikėtina, kad tymais sergantį vaiką priepuolis dėl ligos ištiks penkis kartus dažniau.

Vakcinės taip gali sukelti alergines reakcijas, tačiau, kaip minėta anksčiau, jos yra labai retos ir greitai bei visiškai išnyksta.

Yra duomenų, kad encefalitu (smegenų uždegimu) susergama vienu iš milijono skiepavimo atvejų. Ši galimybė ne didesnė, nei galimybė bet kuriam šia vakcina nepaskiepytam vaikui susirgti encefalitu. Tačiau tymai sukelia encefalitą vienam iš 5 000 vaikų, susirgusių tymais.

Palyginus MMR skiepų šalutinį poveikį ir tymų, kiaulytės ar raudonukės komplikacijas, akivaizdu, kad žymiai saugiau pasiskiepyti nei susirgti šiomis ligomis.

Komplikacijos	Dažnumas po natūralaus susirgimo	Dažnumas po 1-osios MMR dozės
Priepuoliai (dėl aukštos temperatūros)	1 iš 200	1 iš 1 000
Meningitas ar smegenų uždegimas (encefalitas)	Nuo 1 iš 200 iki 1 iš 5 000	1 iš 1 000 000
Sutrikimai, veikiantys kraujo krešėjimą	1 iš 3 000	1 iš 24 000
Mirtis (atsižvelgiant į amžių)	Nuo 1 iš 2 500 iki 1 iš 5 000	Nėra

Išvardytos šalutinės reakcijos pasireiškia dar rečiau po antros MMR dozės.

Faktai apie MMR vakciną

- MMR vakcina apsaugo vaikus nuo tymų, kiaulytės ir raudonukės.
- Per 30 metų 100 šalių suleista daugiau nei 500 milijonų MMR dozių. Tai puikus saugumo rodiklis.
- Nėra jokių įrodymų, kad MMR būtų susiję su autizmu ar žarnyno susirgimais.
- Atskirai duodamos vakcinos gali būti žalingos. Kyla rizika vaikams užsikrėsti tymais, kiaulyte ar raudonuke.
- Nė vienoje iš šalių, kuriose skiepijama MMR, nerekomenduojama leisti šias vakcinas atskirai.
- Paskutiniaisiais metais prieš pradėdant skiepyti MMR Jungtinėje Karalystėje, tymais susirgo 86 000 vaikų, iš kurių 16 mirė. Dėl mažo paskiepytų vaikų skaičiaus neseniai Europoje pasireiškė šių ligų protrūkiai, o keli vaikai mirė.

Kaip vertinti sąsajas tarp autizmo ir MMR?

Nors autizmas šiais laikais pripažįstamas vis daugiau, autizmo atvejų daugėjo ir prieš pradėdant skiepyti MMR. Dažnai tėvai pastebi pirmuosius autizmo požymius po pirmojo vaiko gimtadienio. Vaikai MMR skiepiais paprastai skiepijami sulaukę tokio amžiaus, tačiau tai nereiškia, kad MMR sukelia autizmą.

Danijoje, Suomijoje, Kanadoje, JAV ir JK buvo atliekamas didelis tyrimas, kurio metu siekta nustatyti galimą ryšį tarp MMR vakcinos ir autizmo, tiriant šimtus tūkstančių vaikų. Nebuvo nustatyta jokio ryšio.

Ekspertai iš viso pasaulio, įskaitant Pasaulio sveikatos organizaciją, sutaria, kad nėra jokios sąsajos tarp MMR vakcinos ir autizmo.

Ar vaikai po skiepavimo MMR buvo tiriami pakankamai ilgai, siekiant nustatyti, ar vakcina yra saugi?

JAV MMR vakcinos leidžiamos daugiau nei 30 metų ir suleista virš 200 milijonų dozių. Suomijoje, kur vaikams leidžiama po dvi dozes MMR nuo 1982 m., reakcijos po skiepavimo MMR stebimos ilgiau nei 14 metų. Nenustatyta jokių ilgalaikės žalos dėl vakcinos atvejų. Tiesą pasakius, MMR vakcina pasirodė esanti labai veiksminga ir nepaprastai saugi.

Ar ne geriau būtų vaikams skiepyti atskiramis MMR vakcinomis?

Duodant vakcinas atskirai reikėtų skiepyti šešis kartus vietoj dviejų, o vaikams kiltų rizika bent vienus metus susirgti dvejomis ligomis. Šios ligos gali būti labai rimtos ir net mirtinos.

Manoma, kad vienu metu leidžiamos trys vakcinos perkrauna vaikų imuninę sistemą. Tai netiesa. Nuo gimimo kūdikių imuninė sistema saugo juos nuo aplinkoje esančių tūkstančių virusų ir bakterijų.

Pasaulio sveikatos organizacija nerekomenduoja leisti kiekvienos vakcinos atskirai, nes tai neapsaugotų vaikų ir neteiktų jokios naudos. Nė vienoje pasaulio šalyje nerekomenduojama skiepyti MMR kaip atskiramis vakcinomis. Nėra jokių įrodymų, kad skiepyti atskiramis vakcinomis yra saugiau, todėl tai būtų kenksminga ir nenaudinga.

Ar yra kokių priežasčių, dėl kurių mano vaikas neturėtų būti skiepijamas difterijos, stabligės, kokliušo ir poliomielito arba MMR vakcinomis?

Priežasčių, dėl kurių jūsų vaikas neturėtų būti skiepijamas, yra labai mažai. Turite savo patronažinei seselei, šeimos gydytojui ar slaugei praktikantei pasakyti, jei jūsų vaikas:

- turi labai aukštą temperatūrą arba karščiuoja;
- pasireiškė neigiama reakcija į bet kuriuos skiepus;
- yra kam nors labai alergiškas;
- sutrikęs kraujo krešėjimas;
- pasireiškė traukuliai ar priepuoliai;
- buvo gydomas nuo vėžio;
- sirgo kitomis ligomis, veikiančiomis imuninę sistemą (pvz., leukemija, ŽIV ar AIDS);
- vartoja vaistus, veikiančius imuninę sistemą (pvz., dideles steroidų dozes arba vaistus, duodamus po organų persodinimo ar nuo vėžio);
- serga kokia nors kita sunkia liga.

Tai nebūtinai reiškia, kad jūsų vaiko negalima skiepyti, tačiau ši informacija padės gydytojui ar slaugei parinkti jūsų vaikui tinkamiausius skiepus ir žinoti, kokių patarimų jums duoti. Šeimos paveldimos ligos niekada nėra priežastis neskiepyti jūsų vaiko.

Kas nutiks, jeigu po skiepijimo mano vaikui pakils aukšta temperatūra?

Vakcinų šalutiniai poveikiai pasireiškia nedažnai, dažniausiai būna lengvos formos ir greitai išnyksta. Kai kuriems vaikams gali pakilti temperatūra arba prasidėti karščiavimas (virš 37,5 °C). Jei palietę vaiko veidą jaučiate, kad jis karštas ir atrodo paraudęs, gali būti, kad vaikas karščiuoja. Išmatuokite vaiko temperatūrą termometru.

Kūdikiai ir vaikai gana dažnai karščiuoja. Dažnai karščiavimas būna dėl infekcijų. Retkarčiais nuo karštinės vaikui gali prasidėti priepuolis. Priepuolį gali sukelti bet kokia karštinė – tiek dėl infekcijos, tiek dėl skiepų. Todėl svarbu žinoti, ką daryti, jei jūsų vaikas pradėjo karščiuoti. Atsiminkite, kad karščiavimą dažniau sukelia ligos, o ne skiepai.

Kaip sumažinti karščiavimą

1. Laikykite savo vaiką vėsiai ir įsitinkite, kad:

- jis neaprengtas keliais drabužių sluoksniais ar neužklotas keliomis antklodėmis;
- kambarys, kuriame jis yra, nėra per karštas (taip pat neturėtų būti šaltas, tik maloniai vėsus).

2. Duokite kūdikiui pakankamai vėsių gėrimų.
3. Duokite vaikui paracetamolio arba skysto ibuprofeno (prašykite be cukraus). Atidžiai perskaitykite ant buteliuko nurodytas instrukcijas ir duokite vaikui jo amžiui tinkamą dozę. Gali tekti duoti antrą dozę po keturių ar šešių valandų.

Atsiminkite – niekada neduokite vaistų, kurių sudėtyje yra aspirino, vaikams iki 16 metų.

Nedelsdami skambinkite gydytojui, jei jūsų vaikui:

- pakilo labai aukšta temperatūra (39 °C ar daugiau);
- prasidėjo priepuoliai.

Jei jūsų vaikui prasidėjo priepuolis, paguldykite jį ant šono saugioje vietoje, nes kūnas tampa karštesnis ar trūkčioja.

Įprastinė vaikų skiepijimo programa

Kada skiepyti	Ligos, nuo kurių apsaugo vakcina	Kaip skiepijama
2 mėnesių	Difterija, stabligė, kokliušas (spazminis kosulys), poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
	Rotavirusinė infekcija	Per burną
3 mėnesių	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Meningitas C	Viena injekcija
	Rotavirusinė infekcija	Per burną
4 mėnesių	Difterija, stabligė, kokliušas, poliomielitas ir Hib infekcija	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
Sulaukus vienerių metų	Tymai, kiaulytė ir raudonukė	Viena injekcija
	Pneumokokinė infekcija	Viena injekcija
	Hib ir meningitas C	Viena injekcija
3 metų ir 4 mėnesių	Difterija, stabligė, kokliušas ir poliomielitas	Viena injekcija
	Tymai, kiaulytė ir raudonukė	Viena injekcija
12–13 metų mergaitės	Gimdos kaklelio vėžys, kurį sukelia 16 ir 18 tipų žmogaus papilomos virusas	Trys injekcijos per šešis mėnesius
14–18 metų	Stabligė, difterija ir poliomielitas	Viena injekcija
	Meningitas C	Viena injekcija

Jei vaikas nebuvo paskiepytas kuriuo nors iš šių skiepų, galima tai padaryti vėliau.

Skiepų laiką suderinkite su savo gydytoju ar slaugytoja. *

*Dėmesio, pirmą kartą skiepyti nuo rotaviruso negalima vyresnių nei 15 savaičių kūdikių. Daugiau informacijos apie skiepus rasite svetainėse

www.publichealth.hscni.net arba www.nhs.uk/vaccinations